

58 1/2 1/2 1/2 1/2

6540

6540

גחלת

פנימי

בטאון איגוד יוצאי ליטא בישראל

תל-אביב, 64953, שד' דוד המלך, 1, טל' 6964812 * ניסן תשנ"ח * אמריל 1998 * 6964812 * I David Hamelech Blvd. Tel. 64953, Tel-Aviv

דבר היושב ראש - עו"ד יוסף א. מלמד

חברים יקרים,

בעת כתיבת מאמר זה הסתבר לנו שלמילה "גחלת" אשר מבחינתנו היא שריד אחד בוער באש והכוונה להמשכת המורשת שלנו, ישנו גם מובן אחר - מובן שלילי, הקשור במציאות בה אנחנו חיים: עלום בו חיים גם אנשים אלימים כמו סדאם חוסיין הרוצח גם אותנו להשמד. בין היתר, הוא מצויד, כנראה, בחיידק קטלני בשם "גחלת", שלמי התקשורת, הוא רוצח להשליך את הגחלת עלינו. אך יעברנו את פרעה - ואנו עברנו צורר לא קטן ממנו - נעבור גם אותו ונתעסק ב"גחלת" שלנו, גחלת לחושת, שלא תיכבד לעולם. לסדאם חוסיין נגד: "עמוד זכרון שמא תיכחד מגחלת" (תיקרא רבה כ"ח, ר).

נחזור, איפוא, לעניינים שלנו. ובכן, אין ספק שמאז יצאה לאור ה"גחלת" האחרונה (מאי 1997) היתה תקופה של פעילות ענפה בכל הנושאים בהם מטפל האיגוד ובעיקר בנושא המדיני. גם ביתר הנושאים הנושקו ומאמצים רבים. אך הואיל ואנו הרצאתי לפני זמן קצר ידף מדיע" (מספר 7) ובו פירוטו כבר, בעברית, בעזרה מלאה, ככל האפשר, את כל הפעולות שביצעו ואת אלה שאנו מתכוונים לבצע בשנת זו (1998) אז אמטור, איפוא, את הפירוט הנמלא רק בחלק האנגלי של הגיליון הזה ואילו בעברית אני אציין את הפעולות בחממת לבד.

הפעילות המדינית: המסבך במפעלות שלנו בשנת זו והיא מתרכזת בעיקר במאבק על חמש הנקודות הבאות:

- א. נגד סילוף ההיסטוריה של השואה בליטא שביצעו הליטאים וניסיונם להפוך את הקרבות לרצוחים ואת הרצוחים לקרבות;
 - ב. העמדתם לדין של רצוחי היהודים לדין;
 - ג. ביטול הריהוביליטאציות שהממשל הליטאי העניק לרצחני היהודים בליטא;
 - ד. השבת הרכוש היהודי השרדו לבעליו החוקיים;
 - ה. פעולה נגד האנטישמיות ההולכת ונעברת בליטא.
- להשגת המטרות הללו נעשו פעולות רבות אותן אני מפרט יותר בחלק האנגלי שבגיליון זה.
- בנושא האנציה: גם בהנשא זה הקדשנו מאמצים רבים להצנחת המורשת הרוחנית והתרבותית של היהודים ליטא המפארת והנחלת לרודת הבאים (כי בחלק האנגלי).

איונון וגושה של חברים ויצאי ליטא: כפי שכבר ציינו בידף המדיע" ומפורטים זאת בחלק האנגלי של גיליון זה: הגענו כולנו למסקנה כי באמצעות הקמת סניפים ברחבי הארץ נוכל להרחיב את האיגוד ואת פעולותיו: דרך הסניפים נוכל להכיר טוב יותר את החברים שלנו ואת הבעיות שלהם; דרך הסניפים יקבלו החברים מידע שטוף על הפעילות שלנו; דרך הסניפים נוכל לקרב את יוצאי ליטא לפעילות שלנו ועל ידי כך להגביר את כוחנו ונכל גם לעזור ליותר אנשים. דרך הסניפים נוכל להגיע בקלות יותר לרודת המשך ולעניין אותם להצטרף אלינו. הדוגמא הטובה ביותר היא ויפיה. לפני כשנה, לפני הקמת הסניף היו לנו באיוור הצפון כמאה אורבים איש רשומים שרק חלק מהם שלים את מיסוי ומעט מאחד היה לנו קשר איתם. הקמנו שם סניף אשר התארגן במהירות ובעזרה מצוינת. כיום רשומים כבר בסניף הצפון יותר מ- 300 איש ומצפים להגיע במהרה ל- 500 איש. ההתלהבות והרעף להדיפנס ולחיות בית מביא את יוצאי ליטא לאיגוד בהמוניהם. ללא הסניפים הדבר הוא זרבה יותר קשה.

מדינת ישראל חוגגת יובל 50 לעצמאותה

חג עצמאות שעה ופאושר לכל יוצאי ליטא באשר הם.
זכות גדולה נמלה בחלקינו שהגענו עד הלום. עוצרות לנגד עינינו דפויותיהם של יקירינו עכל הדורות שהתמללו, חלצו ולחצו לשיבת-ציון.
תפילתנו, שמדינתנו תיכון בשלום, תמח ותשגשג לרווחת בנינו ונכדיו.
בכרבה צהנהלת איגוד יוצאי ליטא

GACHELET

ASSOCIATION OF THE LITHUANIAN JEWS IN ISRAEL

Tel-Aviv 64953, 1 David Hamelech Blvd., Tel: 6964812, Fax: 6954821

April 1998

THE CHAIRMAN'S MESSAGE TO THE LITHUANIAN JEWS IN ISRAEL AND ABROAD

By: Adv. Joseph A. Melamed

Dear Member,

The year of 1997 was an active year covering the issues of concern to our association and in particular our struggle against the aberrant policies of the Lithuanian authorities towards the victims of the Holocaust and the Jewish People. Also on the other issues, much effort was expended by the management and by members of the different committees. In these pages we report on our activities during the past year and our projections for the current year.

Political issues: Activity was concentrated principally on the five following areas:

- Against the distortion by the Lithuanians of the history of the Holocaust in Lithuania and their attempt to turn the victims into murderers and the murderers into victims.
- Bringing to trial the Lithuanian murderers who murdered the Jews of Lithuania.
- Cancellation of the rehabilitations granted by the Lithuanian authorities to those murderers.
- The restoration of the stolen Jewish property in Lithuania to its rightful owners.
- Action against anti-Semitism which continues to grow and spread in Lithuania.

In order to achieve these goals, we have taken many steps to awaken international public opinion and to gain the support of the Israeli government, the Knesset, governmental groups in the United States, human rights groups in Europe, and others. Among other activities, the Association has collected articles appearing in Lithuanian newspapers which express the anti-Semitism which is currently widespread in Lithuania. These articles together with publications of the Association have been sent to the organizations and groups mentioned above. Due to this effort, many letters of protest have been sent to Lithuanian authorities by members of the United States Congress, and measures have been taken in this regard by a number of European organizations.

This year we also actively worked to prevent the participation of representatives from Israel and from the communities of the diaspora in the "carnival" organized by the Lithuanians to mark the 200 years since the death of the Gaon from Vilna. This "carnival" was organized by the Lithuanians as a public relations effort and to cover up, by this "humanitarian" act, the cruel murders, carried out by thousands of Lithuanians from within their community, and draw attention away from the thousands of murderers of Jews who continue to circulate freely throughout their country. As a result of our efforts, many invited personalities did not attend, including several important dignitaries such as the President of Israel, the Chief Rabbi of Israel, the late Minister of Education and Culture, Zvulun Hammer, many Knesset members and others. We received many letters of support from many individuals who had been invited to attend and because of our plea stayed home.

The exception was the Chief Rabbi of Haifa who attended the festivities and even took 30 of his students to Vilna with him - and for this many censured him and his actions.

Perpetuation: During the past year we were very active in the perpetuation and preservation of the spiritual and cultural heritage of the glorious Jewish Lithuanian community and its inheritance to the coming generations. We encouraged this activity and among others awarded prizes to those who wrote on these subjects. Several books were published due to our support. The Association has established clear criteria regarding topics of research and/or memoirs which are deserving of the Association's support.

But the principal event of the Association in terms perpetuation, as it is each year, is the annual Memorial Ceremony in memory of the massacred Lithuanian Jewry. The ceremony this year was more successful than it has been for many years. Close to 1,000 members participated in the ceremony held at the "Soldier's Home" which left a powerful impression on all those attending. Full details of the ceremony see further in this issue.

In preparation for the memorial ceremony, a special brochure was published on the murder of the Rabbis of Lithuania. This was published as part of the series "Remember and Remind", and was distributed at the ceremony. The brochure, entitled

סוף ראשון לציון: בוף המדע האחרון רק מסרנו על הגיסיון הראשון להקמת הסניף שלא כל כך הצליח עקב סערת הבדד שהתחוללה אותו ערב שקבעו ה"דפ"ד, ד"ר שמוע מרביס ממושבי ראשון להגיע לפגישה - הגיעו רק כמה עשרות, קבעו, איפוא, פגישה נוספת והיא התקיימה ביום ה-17.18.20. הפגנע השתתפו יותר מ-100 איש והאווירה הייתה לבהבת. סיפורי למשתתפים על הפעולות המבצעיות במרכז הדיבור על צורת הפעילות בסניף, את הערב ריכזה בשדרן רב החברה ריזע יוספסון, אשר עמלה להדיע ליוראי ליטא בראשית על הפגישה. בפגישה הזאת יבחר ועד אשר יגדל את הסניף המקומי. כולם הבינו את רצונם להיפגש תכופות ככל האפשר ורבים מהמשתתפים הביעו גם נכונות להיות פעילים ולעזור, אישית, להצלחת הסניף. לרעת חברינו בראשון אפשר יהיה לרבו בראשון כמה מאות הברס. לאחר שפורז את בעיית המיקום (אנו פועלים כדי לקבל מקום קבוע) תחולל פעילות קבועה ומסודרת. על פעולות התרבות שבתעו באיגוד כשנת 1997, ראה בגיליון זה ככתבה מיוחדת ואילו על הערערה בושיגנעון ראה בחלק האנגלי

התגביות לשנת 1998
 גם השנה אנו נעמד בראש דאגותינו את המאבק שלנו נגד המדיניות הפושעת של הליטאים, בהתאם למצע של האיגוד ובהתאם להחלטותיו. כן נבגיר ביתר שאת את פעולותינו בנושא הנחלת המורשת של יהדות ליטא והרחבת שורותינו. להלן חלק מכתבותינו לשנה זו:

הפעילות המדינית: השנה נוסף לרשימת המטרות במאבק המדיני התיקן החדש של חוק האזרחות הליטאי המנוע מיוצאי ליטא החיים בישראל לקבל את רכושם בליטא. התיקן הזה של החוק הוא התחכמות נוספת של המימשל הליטאי כדי להתחמק מהשבת הרכוש השדוד (ר' הפירוט בחלק האנגלי).
 בהתאם למדיניותנו כלפי ממשלת ליטא סירבתי להיענות להזמנת שגריר ליטא בישראל להשתתף בחגיגת העצמאות של ליטא ב-16.2.98 (80 שנה לעצמאות). במכתב שתוכניתו הידעיו לשגריר שכל עוד לא תעמיד ליטא לרין את הרצח והיהודים, כל עוד לא יבטלו את ההקלות המלגול לסטודנטים בתוצע באמרו על ידי ועדת ההנצחה הדרגש יושם גם הפגנע על הערפת הסטודנטים המגנישים עברות מחקר על נושא יהדות ליטא. אנו גורסים, שיש להדיגש את החשיבות שהזרות הבאים מחייבים להכיר את המורשת של יהדות ליטא - את השורשים שלהם.

פגולות הנצחת המורשת הרוחנית והתרבותית של יהדות ליטא והנחלתה לזרות הבאים: עיקר הפעילות בנושא זה השנה תתרכז בעידוד תכיבת מקודס על נושא השואה לפי קריטריונים שועדת ההנצחה קבעה. נרובים את היקף העצרת השנתית לזכר קרבנות השואה בליטא ואת ההשתתפות באיכרה שתייער ליד המצבה שהוקמה בבית ההלמן שבנחלת יצחק לזכר קהילת ליטא שבחודו. גם חלוקת המלגול לסטודנטים בתוצע באמרו על ידי ועדת ההנצחה הדרגש יושם גם הפגנע על הערפת הסטודנטים המגנישים עברות מחקר על נושא יהדות ליטא. אנו גורסים, שיש להדיגש את החשיבות שהזרות הבאים מחייבים להכיר את המורשת של יהדות ליטא - את השורשים שלהם.

קבשו לחיפוש שורשים: אנו נעשה מאמצים מיוחדים להגביר את אירגון המשתתפים בקרבנות מאורגנות שייסעו לליטא - לא לתיירות אלא לחיפוש שורשים ולקבר-אבות, תחוללו לחפש הברות נסיעות אשר החלו להגיש לנו הצעות של סוירים (לפי התנאים שלט - לא לטיולים אלא לסיור חיפוש שורשים וקבר-אבות). אנו מעבירים את ההצעות ומקבלים הערות מהברינו. נבחנו לדעת שההתעניינות בסוירים מסוג זה היא גדולה מאוד. ישנה גם הצעה שאנו נצטרף לסיורים ולצורה שמארגנת תנעת "מצעע החיים" לפולין ובמיוחד לצערה: בין אשוחין לבריקאוו. מצד שני אנו מגנים לעניין את תנעת "מצעע החיים" להרויח את סויריהם גם לליטא כדי שוכל לארגן את קבוצותינו במסגרת תנעת בליטא וסוירים.

הקמת סניפים חדשים: השנה נעשה מאמצים להקים סניפים ברחובות, באשדוד וירושלים.
פעולות הרווחה והסעד לנזקקים: הואיל וסיעה זה אינו נוצע לארודי חרן אין אני, משום כך, מפרט אותו בחלק האנגלי. לעמת זאת אפרט אותו להלן, למרות שהוא כבר הופיע בידף המדיעי' האחרון - שמא יהיו כאלה שלא קיבלו את הדיף מדיעי' - זו אינפורמציה חשובה וכראי לחזור עליה.

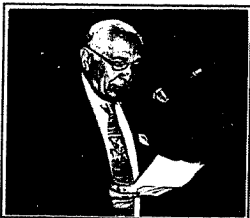
הצטרפות האיגוד למרכז הארגונים, דרכו מחולקים כסף רב מכספי הגרנמים ומכספי קרנות שהוקמו בארצות אירופאיות שונות - בין יהודי, למטרות הגשת עזרה וסעד לגילולי השואה - מאפשרת ליוראי ליטא נזקקים לקבל עזרה כספית לשרותי טיפול ועזרה רפואית, לטיפול אישי לקשישים ועזרה לצרכים מיוחדים.

להלן הקריטריונים לקבלת העזרה הכספית:
 1. טיפול ועזרה רפואית: למיגון הרצאות טיפול שנייים; למיגון הרצאות טיפול רפואי שאינו ניתן עיי קופות החולים; למיגון רכישת מבשרי שמיטה ומשקפי ראייה; למיגון רכישת ציוד עזר רפואי, כגון באיורים אורתופדיים ואחרים; למיגון הקמת מצבה. זכאים לפנות לקרן גילולי שואה בעלי הבנסה בתל מוסבילטות 4,600 ש"ח לנוג א 4,800 ש"ח לבהוד לחרש; תקרת המענק הוא 2,500 ש"ח לבהוד 6,000 ש"ח לנוג. לטיפול שנייים ניתן לקבל סכום גדול יותר.



גיליכס. הבאנו לפרסום דברי ביקורת והתייחסות לתוכן העיתונה במדורים בעברית, יידיש ואנגלית.
 תודתי האישית לכל החברים שחרמו מפר-עטם ובעיקר, לחברי ועדת "נחלת" שעמדו לצדי ביעוץ ובעזרה. יבואו על התודה: הויר עזרי יוסף מלמד, פרופ' וד נלן, רופ' רב לרין ודי' יצחק קשוב.
 תודה לפטח מיליון על העזרה בהגדה ועריכה.
 אפריל 1998 רחל לוזן-דנצוויץ

דבר העורכת קוראים יקרים,
 לפניכם "נחלת" אביב 1998 במתכונת מורחבת, בה משתקפת הפעילות העניפה של האיגוד במרכז ובסניפים ושל הארגונים בתפוצות בעיקר בניו-יורק.
 בחומר שפרסמנו שמת דגש על אירועי התערוכה של גיטו קובנה כמוזיאון השואה בושיגנעון די. סי. כלכלת לא נאומי הפתיחה של הויר שלטו עזרי ווסף מלמד ושל נשיא ויצא ליטא בניו-יורק דיר עזרי ווסף



Adv. Joseph A. Melamed addressing the Opening Reception on the Exhibition of Ghetto Kovno on November 20, 1997.

"The Murder of the Rabbis of Lithuania", describes the abuse and the degradation which the Lithuanian Rabbis had to endure before they were cruelly murdered. The publication includes details on the Rabbis of Utena, Uzpaliai, Alytus, Anyksčiai, Butrimonyš, Biržai, Zagare, Telsiai, Jostvainiai, Lazdijai, Mariampole, Seda, Pumpenai, Papile, Tytuvėnai, Kaišiadorys, Kelme, Radviliškis, Rietavas, Ramygala, and Sirvintos. These are only a few of the towns in which the Lithuanians murdered the Rabbis of Lithuania with the great cruelty.

The brochure was published also as part of our activities against the "carnival" organized by the Lithuanians to mark the 200th year of the death of the Gaon, in particular to explain to the Jewish and the non-Jewish public that if the Gaon, Rabbi Eliyahu from Vilna, had lived during the period of the Holocaust - the Lithuanians would have abused and murdered him also, as they did to other Lithuanian Rabbis...

As part of the Memorial Ceremony, my book "Lithuania - Land of Blood" (272 pages), was also published and distributed, describing in condensed form, the history of the Lithuanian Jewish community and her destruction. The book was financed by the author and all revenues are donated to the Association to provide scholarships for research work, on the Lithuanian Jewry.

In 1997, the Association awarded 42 scholarships to students. This time, each recipient was asked to prepare a research work on a subject connected to the Lithuanian Jewish community. This principle was established so that recipients of the scholarships, who in most cases have their roots in Lithuania, would better understand their past, and would also better understand the core purposes and activities of the Association. Those selected constitute an important nucleus in the activity of the coming generations in the Association which we are interested in developing.

The Organization and Recruitment of New Members:

In the previous issues of the "Gahleit", we wrote of our strong wish and efforts to broaden the base of the Association by recruiting new members from among the Lithuanian Jews. After conversations with many members we came to the conclusion that opening branches in all parts of the country was the best solution towards the growth and proper development of the Association. Through the branches, we would become better acquainted with our members and their problems. Through the branches, members would receive more and quicker information on our activities. Through the branches we would reach Lithuanian Jews who until now had not joined with us, including the younger generations. Through the branches more members would be able to participate in the organized activities of the Association: trips, functions, memorial services, etc.

The first successful step in this direction was the Haifa branch. After rounding up a number of our active members and even some who had not previously joined, we started to plan the new branch for Haifa and the northern area where we knew there were many from Lithuania who enthusiastically desired to participate in the initiative and so created the Haifa branch of the Association. In the past there were about 140 persons on the membership list of the Association and only a part of them paid their membership fees. The numbers have grown from day to day to the present total of more than 300 individuals, who pay their fees with the expectation of reaching 500 memberships within a short period - an incredible achievement! (see below)

At the end of last year, a branch was also established in Rishon LeZion. However, due to the hail storm which occurred on the night of the membership drive, only about 25 individuals were present. On February 18, 98 we had a second gathering at which more than hundred Lithuanian Jews appeared, many of them new members who joined the Association on the spot. Most of the participants have expressed their intention of becoming active in the establishment, recruit more members and make the necessary efforts to build a large and successful local branch.

Cultural Activities: The Association has also been active in the arena of cultural events. The cultural committee organized trips, Purim and Hanuca celebrations, and other activities (see details further in this issue).

Exhibition "The Hidden History of Ghetto Kovna" in Washington Memorial Museum

To anyone who lived in Ghetto Kovna and knew what happened there, the exhibition was distorted and shocking. Many "researchers" were employed, millions of dollars were invested (by the US government) over a period of four or more years, but the outcome was: a meager collection of documents, many of which were indeed authentic but which portrayed only a small part of the total picture - part of which were one-sided producing, as a consequence, a distortion of the true events in the Ghetto. The distortion was also due apparently to the fact that the organizers of the exhibition did not employ the right individuals; it was

2. טופול אושו - נצרכים קשישים: עזרה בבית לנוקקים שקיבלו את מירב שעות מהביטוח הלאומי (עד 2,500 ש"ח); טיפול רפואי אחרי אישפוח בבית-חולים לצורך שאינו זכאי לקבלת עזרה ממקורות אחרים (עד 6-7 ימים); ציוד חר-פעמי לנוקק לשיפור תנאי חייו; חימום ביתו, דוד שמש, מקרר, טלוויזיה, פלדת גז ועוד (2,500 ש"ח לכל הפריטים); עזרה רפואית שלא מכוסה ע"י קופ"ח (כגון הסעה לקבלת טיפול דיאליזה, הקרנות ואח') - 2,500 ש"ח; קבלת המענק מותנה במילוי טופס (נעביר לפי בקשה) ובצירוף כל המיסמכים הנדרשים טופס לרבות קבלת על הרכיבות. את טופס הבקשה הממולא יש להעביר אלינו (לידי אבא נאור, יורד ועדת הרווחה) לשם קבלת המלצתנו על הבקשה. לקבלת פריטים נוספים אנא פנו לאבא נאור.

לידיעת יוצאי ליטא

ביום הזיכרון לשואה ולגבורה

יום ה' כ"ז בניסן תשנ"ח 23.4.1998 בשעה 16.30

תתקיים אזכרה ליד האנדרטה לזכר יהודי ליטא

בבית העלמין בנחלת-יצחק

הנכם מוזמנים. אנא צרפו אליכם את בני משפחותיכם,

בעיקר מדורות ההמשך

מכס עצרת הזכרון המרכזית

29.10.1997 כ"ח תשרי תשנ"ח



העצרת קיימה השנה בכ"ח בתשרי תשנ"ח 29.10.97 ב"בית החיל" בתיא. פתיחת העצרת נקבעה לשעה 19.00, אך כבר משעה 17.00 החל קהל יוצאי ליטא להתקבל באולם הכניסה, לקראת המפגש החברתי המרגש וכדי לצפות בתערוכה שהוכנה בויהולה של מנהלת הארכיון הגבי רחל לזן-רוזנצווייג.

השנה התצגו בתערוכה פלקטים עם נותנים סטטיסטיים לגבי מה שקרה ליהודים בערים ובעיירות השונות ברחבי ליטא בשואה ובתמונת שהתייחסו לנתונים אלה. כמו כן התצגו תמונות מחיי היהודים בליטא לפני השואה, בין השאר התצגה "שבתות שטורי גיטו קובנה", מסמך מרגש כשלעצמו, המעיד על גישת יהדות ליטא לנושא שיתוף הפעולה עם הנאצים ועל המאמצים לשמור על צלם אנוש אף בימים הקשים ההם.

העצרת החלה כאמור בשעה 19.00 בהשתתפות קהל שמנה יותר מ- 800 איש. אל שולחן הנשיאות הסבו: יורד אינדל יוצאי ליטא - ערד יוסף מלצר, פרופ' יהודה חריט, מנהלת הארכיון ועורכת ה"גחלת" הגבי רחל לזן-רוזנצווייג. יורד ועדת הרווחה מר דוד ליינסן יורד ועדת ההצנחה ומנחה הערב מר גרעון שוב.

apparent that the "research" was based on the wrong individuals. I will explain: it appears that the exhibition was based principally on two sources: the first was the "diary" of Abraham Golub-Tory, who was the secretary of Ghetto Kovna (and in fact the dominant individual) who fled from the Ghetto, according to his testimony, in March of 1944. However, according to different witnesses (see the article in this issue of Alex Feitelson), he had already left by November of 1943. To this difference in time there is a high degree of significance since if he was outside the Ghetto from November 1943, the diary on the last part of the period would have been written from outside the Ghetto. But even more important is the character of diary's author, for against Golub-Tory has been raised severe accusations by very prominent leaders of the Kovna Ghetto. In 1948 a committee, led by Dr. Lazar Goldstein, was appointed by the Federation of Lithuanian Jews in the American Zone in Germany, to conduct an investigation into the activities of Golub-Tory in the ghetto. The committee took the testimony of many prominent Jewish leaders who survived the Holocaust and came up with a resolution that levelled against Tory many serious allegations. (see among others the book of Dr. Lazar Goldstein-Golden, Deputy-Director of the Federation for Lithuanian Jews in the American Zone of Germany, immediately after the war, "From Ghetto Kovno to Dachau" published in New-York, the book of M. Yelin and D. Galperin "Partizaner fun Kaunaser Ghetto" (Partisans of Ghetto Kounas), published in Lithuania in 1948 and the book of Joseph Gar "Umkum fun der jidisher Kovne" (The destruction of Kovno Jewry) published in Munich, Germany, in 1948. Aside from these, in our archives, there is voluminous documentation in the form of testimonies which were given to the committee immediately after the war, as well as copies of the resolution. Moreover, even if there were no accusations at all, how is it possible to base a historical exhibition on the descriptions of one individual who sat in the Ghetto "on the opposite side of the table". He had no first-hand knowledge of the starvation which the population suffered, the beatings, the disease, etc.

The second source is no less surprising: Anyone reading the catalog of the exhibition sees a very long list of Lithuanians and their collaborators (more than there were names of Israelis) who took part in organizing the exhibition, or were interviewed.

And what was, therefore, the result? And I give here only four examples:

a. **The Murder of Kovnian Jews:** In the exhibition there is almost no mention that the Lithuanians murdered our loved ones - not in the period before the Ghetto and not during the period of the Ghetto. The Museum, because of reasons that must be investigated, utterly disregarded the massacres of the Jews of Kovna which the Lithuanians (and the Lithuanians alone) conducted before the placement of the Jews into the Ghetto, a massacre which has been estimated to be close to ten thousands Jews murdered,

HIDDEN HISTORY OF THE KOVNO GHETTO



The gathering at the exhibition Ghetto Kovno, Washington



המנחה גרעון שוב



האמן מאיר צורף



מנוף התערוכה

בנוסף להופעת המקהלה התוכנית האמנותית כללה קטעי קריאה בביצוע השחקן האמן מאיר צורף (כן ליטא - ניצול השואה)
 צורף הקריא: ידער מארש אויף טיראלי (יידיש) מאת ד"ר שמואל זלמן גריליכעס, לוכר 'מעצרי המוות' הגראים, בהם נטפו הרבה יהודים ערב השחרור;
 'שתיקת העולם' עברית מאת רויטל קופלינסקי נכדתם של סימה ואלכס פייטלסון;

ה'הרבטס 1941' (יידיש) מאת המשורר הירש אשורוביץ פואמה מאד מרגשת אותה ביצעה בהמשך המקהלה בשירה.
 בין שירי המקהלה: 'עס ברעט', שטיילער שטיילער 'גרינע בוימעלעך', (יידיש) שיר הפרטיזנים (יידיש ועברית) כשהקהל מצטרף בעמידה בשירה בעברית. הסוליסטים היו חייליה קפלי, ריטאל וויקס הדפסנתרנית גבי שמולוב.

התערוכה

בערב עצרת הויכרן התגנה באולם הכניסה בבית-החייל תערוכה על גבי 22 לוחות, בהם צילומים ומסמכים ממתחייחים לקורות יהודי ליטא בטרם השואה ובזמן השואה, הקהל מצא ענן רב בתערוכה שבחלקה מוצגת כעת באולם האיגוד. על ביצוע התערוכה היתה אחריות רחל לין רחנצווייג בעזרתם של גרעון שוב, דוד לייטנר ואלידו רחמילביץ.

על הבמה הסבה גם המקהלה שליד ה'איבטענער רינג' בתיא' עיש מיכאל קלפמיש (שנלחם ונפל בניצו ורשה). המקהלה בהנהלת הגב' אסתר וייספלה, בהנחה של גבי עליזה בלכרוביץ ובליוו פגנתו עיי גבי יונה סמולוב שהופיעה בהתנדבות ועל כך נתגנה להם תודתו.
 כן ישבו על הבמה ששת מוליכי נרות הויכרן, לוכר שישה מיליוני היהודים שהושמדו בשואה. השחקן מר מאיר צורף קרא שירי שואה במהלך העצרת.

את העצרת פתח המנחה גרעון שוב - גרעון שוב - יוצאי שבלי נבלא בניצו שבלי בגיל 14, משם הועבר למחנה ריכוז בגרמניה. לאחר השחרור הוברח עיי חיילי הבריגדה לאיטליה בדצמבר 1947 הגיע באונית המעפילים 'לא תפחידונו' לחופי ארץ, נתפס והוגלה לקפריסין ושם שהה עד יוני 1948. מיד עם עלייתו גיט לחטיבת 'גולני' עמה השתתף במלחמת השחרור. במסגרת הצגת למד אלקטרוניקה. במשך 35 שנים עבד בתעשייה האווירית ושימש בתפקידים בכירים.

הלחן מדברי גרעון שוב:

ערב שוב קהל נכבד!

הגנו מתכבד בואת לפתוח את עצרת הויכרן השנתית לוכר יהודי קהילות ליטא שברצונו בשואה הגדולה על-ידי קלפמיש הנאצים ועוזריהם הליטאים.
 אנו שארית הפליטה של יהדות ליטא, חוננים השנה יחד עם היהודים מכל תפוצות ישראל, 50 שנה לקיומה של מדינת ישראל, 100 שנות ציונות ומציגים בראת כבוד את מלאת 200 שנה למות הגראי - הרב אליהו בן שלמה זלמן - הגאון מוילנה. יחד עם זאת, אנו האחרים המתגלים של

יהדות ליטא, מצויים לוכר שוב ושבו את יקירי שנספו בשואה האיומה לפני למעלה מ-50 שנה.

אנו השורדים שהיינו עדים לכל הנוראות שקרו, הולכים ומזקנים ולעצרו אף מתמעטים, למיכך חובה עלינו לפעול ביתנו שאת, כדי להנחיל לדורות הבאים את סיפורי קורותינו ואת אשר קרה ליקירי שאינם עוד עימנו.

איגוד יוצאי ליטא בישראל, שקב בשנה האחרונה להרבות בפעילויות והנחה של יהדות ליטא הממוארת ולבטא את מחאתו נגד ממשלת ליטא העצמאית החדשה המתכחשת לחיבותיה לתושבי ליטא ויהודיים בעבר ומסרבת בעקשנות לכפר במשורה על חטאי אורחיה כלפיהם.
 אל רובכם דאי הגיע החומר הכתוב שפורסם בנושאים אלה וחלק מכם אף מדוע למחאות שקיימנו.

המנחה מר גרעון שוב הומין את רחל לין-רחנצווייג לנהל את טכס הדלקת נרות הויכרן ולאחר מכן את הנאמים לשאת את דבריהם.

together with close to twenty thousand Jewish victims which the Lithuanians murdered at the Ninth Fort, within the framework of the Lithuanian Battalions, together with a small number of Germans from the Einsatzgruppen, during the period of the Ghetto. According to the exhibition, only the Germans murdered the Jews of Kovna. This is a total perversion of historical fact and fits in with the thesis of Soviet Lithuania and is fitting and comfortable also to the current policies of the Lithuanians.

b. The Underground in the Ghetto: The underground in Ghetto Kovna was very active, especially from 1943. Among other things, hundreds of youth received weapons training and left the Ghetto to join the Partisans and fight against the Nazis. A great deal was done in order to conceal the activities of the underground. The descriptions of the underground were extremely scarce and did not give a true picture of all. For example: To present "Matzok", which dealt mainly with providing assistance to its own members, as the principle or an important underground organization, and not properly describe the true underground organizations was a disturbing distortion of the truth. This may fit Golub-Tory's stories but it is false.

c. The Ghetto Police: It is known that the police in Ghetto Kovna had two faces: one positive and humanistic which was expressed, among other things, in its help to the Ghetto and its inhabitants, in the organizing and helping the underground and in many other acts. Those policemen who belonged to this side - among them being most of the officers of the police force - were murdered with cruelty by the Gestapo after torture in an attempt to force them to tell the positions of the Malinot, the hiding places of the children, the partisans, etc. They did not break and gave no information. Forty policemen were murdered in this way during the "action of the children". But there was also a negative side to the police: beating, informing, etc. but these were few. Nevertheless, it was this side which was displayed and expanded upon at the exhibition. And in particular, the infamous Arnshtam was exhibited with the well known whip in his hand. This particular portrayal distorts and desecrates the memory of those heroes who gave their lives honorably, among them being the commander Levine and his deputies Zupovitch and Greenberg (may they rest in peace). This may fit the Lithuanians who are falsely claiming that Jews also killed other Jews.

d. Public Figures in the Ghetto: There was also not sufficient mention of those righteous individuals who gave of themselves to help those trapped in the Ghetto, and in particular the more misfortunate among the Ghetto's inhabitants. Instead, the dominant figure in the exhibition and the "hero" of the Ghetto was Golub-Tory. His picture was displayed everywhere and he starred in the film which was shown at the exhibition and in other places. Only to think of this makes the hair stand on end.

These are only a small part of the distortions which entered into the exhibition; to others who visited the exhibition as well as to me, there are many other instances. There is no doubt that this portrayal by the museum, which did not investigate the subject to its depth, was not only unprofessional but highly negligent and is not fitting of an institution so important, an American institution which receives a budget of millions for its activities. In its negligence in this case, the museum hurt deeply the feelings of all those who suffered in this Ghetto and desecrated the honor of the victims who were murdered by the Lithuanians who are falsely omitted at the exhibition.

But aside from the distress caused to those of us who survived Lithuania from the distortions which seeped into the exhibition, we were very happy to meet the many friends and acquaintances from Kovna who came to Washington from different parts of the world. There were many who we had not seen for many years and for this one reason the exhibition was worthwhile (even to those, like myself, who travelled at their own expense to come to Washington).

The program for 1998 In 1998, we will continue our fight against the aberrant policies of the Lithuanians according to the platform of the Association. Aside from this, we will increase our activities in a number of other areas. Following is a list of the principal topics with which the Association intends to deal during the year.

The Political Arena: Aside from the subjects detailed above, there is a development which we did not expect and this is the change in the citizenship laws of Lithuania which discriminates against Jews from Lithuania in Israel in distinction to other immigrants from Lithuania. As is commonly known, we pressured the Lithuanians to change the prejudicial citizenship law of Lithuania, according to which only those individuals who were inhabitants of Lithuania who were true Lithuanians (Lietuvos Kilmes or, in English, of Lithuanian Origin) could receive citizenship.

If the individual is Jewish (or Polish or other) he can not receive citizenship and therefore can not reclaim his property. In light of the pressure, the Lithuanians changed the law and permitted the granting of citizenship even if the individual is not Lithuanian. But this does not include "repatriates" which according to the Lithuanians are individuals who returned or will return to their homeland. Therefore, the law does not apply to Israelis who returned to their homeland (they suddenly became Zionists...). We claim that this is prejudicial and will continue our struggle with the Lithuanians in this regard.

Activities in the Perpetuation of the spiritual and cultural heritage of the Lithuanian Jewish community and preservation for the coming generations. During this year the Perpetuation Committee will concentrate most of its activities on furthering these activities. The Association will continue to encourage the writing and publishing of research works and/or historical accounts on this subject, according to the criteria established.

The Annual memorial ceremony will be held at a site suitable for such an occasion in order to insure the maximum attendance of all our members who wish to participate. Also this year we will attempt to conduct the memorial on the highest level possible and will expend the necessary efforts towards this goal. Also, the memorial ceremony to the Jewish Communities in Lithuania which were destroyed by the Nazis, beside the renovated monuments at the cemetery of Nachlat Titchhak, is planned for Remembrance and Holocaust Day (April 23, 1998).

The presentation of the scholarships to students will be conducted this year by the Perpetuation Committee. We will place additional emphasis on the quality of the research which will be presented by the candidates for the scholarships.

איגוד יוצאי ליטא בגלות ברמניה ראה את חובתו היהודית האנושית להביא את העבודות הללו לידעת העולם היהודי-הלא-יהודי.

החלטות אלה שאני הקראתי - ואותן אני מטנט בספרו האחרון - צריכות לשמש נר לרגלנו בפעולות שלנו. אסור לנו לענוב - ואפילו לרע - את המאבק שלנו ואני משוכנע שבסופו של דבר את גצליה אנלץ את הליטאים שהגיעו איתנו השחרור מניח את הדעת. לפחות ביאלוב ברוח השחרור שלנו והגרמנים. אפילו בירכי-האחרון שלט נגד הקרבול שאורגו הליטאים לציון 200 שנה למסירת הגריא הראינו להם שלמרות שאנו מעטים לא יוכלו להערים עלינו.

כי מה רצו הליטאים להרויח ולהוכיח באירגון הקרבול הזה לאנן, האם התאבחו בפראנס? הרי כולנו יודעים שאלו היה הגאון כי בתקופת השואה היו הליטאים מתעללים גם בו ורצוחים אותו כפי שהם עשו עם רוב רבני ליטא הקדושים. אלא - הם רצו להשיג את דעת העולם המפשיעים האכזריים שהליטאים כרעו ועל כך שעד היום לא עשו דבר כדי לתקן משהו וממשיכים להוסיף פשע על פשע.

אך את הפרט את מיתמטם: קודם כל גרמנו לכך שהאויבים הישראלים החשובים שהחמטו אלינו וביניהם חוג המדינה, הרב הראשי הרב ר' לאו, שר החינוך, שרים אמורים, חבר בנסת ואחרים יחידונו את הקרבול. רק הרב מחיפה, ראשית מדרגה שנייה, בגלל אופטימיסטי איושיו, לא שמע להצטרפונו ואף לקח עימו 30 מתלמידיו. הרב אמנם שהליטאים עשו מזה מטעמים. הרב אמנם פועל במידת מה במאבק אך הינחול היה שלט. פרט להרומט, החורבו במפורש עשרות רבות של מדיה: עיתונם, דיוו ולטיביה, את חלקם של הליטאים ברצח יהודי ליטא. ברויך זאת הם שהליטאים לא רצו.

הנאום של שגורנו בישיבה החגיגית של הסיומאם הליטאי, נאום מבריק, לא נעם לכל הליטאים ועודו זעם בעיקר אצל הצירים, בני רצחיו היהודים, כמו בני של בובליים, המשל הבאט של קוננה לאור הפלישה הגרמנית לליטא ואחרים. כסיה אמר השגריר את האמת - אך הליטאים פוזרים כמו האמת פחד מוות. אבל הם לא יוכלו לברוח מזה לנצח. גם אם לא נזכה לראות במו עינינו את מקומו היהודים חבשים בבתי-הסוהר, את מקומו שזוכה לפחות לכך שההיסטוריה של השואה בליטא לא תסלף וכל העולם יידע את האמת מה עלולו הליטאים ידעו. לשם כך עלינו להרויח, בכל דרך אפשרית, את חקר האירועים ויחידים. להציג לאור ולהפיק לעולם את כל מה שאנו יכולים למצוא על אירועי השואה ובעיקר על חלקם של הליטאים ברצח יהודי



ההחלטות שקיבלה הוועידה לפני 50 שנה מהוות תעודה היסטורית חשובה ביותר. שאולי רבים בינינו כלל לא הכירו אותן, ברצוננו, אפוא, להקריא לכם את עיקר ההחלטות שבהלכן דן עירין אקטואליות גם כיום:

יכל השכבות של העם הליטאי (האינטליגנציה, מקדיים, איכרים, בעלי-מלאכה, פועלים) השתתפו באופן פעיל, יחד עם הרצחיים הנאצים, בהשמדת יהודי ליטא, במיוחד בערי השדה. חלק גדול של הצרפתים הליטאים נמאטים - איכורו האמריקאי, האנגלי הצרפתי של גרמניה ואוסטריה, שבהם הם מופיעים כריאנים "עוקרים" תהנים מתמיכת "אנורא". הוועידה מסתייגת את ההנהלה הרוסיה של האיגוד להפיק מידע רחבי-העולם על מעשי הזוועה של המוני העם הליטאי, שביצע, לפני זכות הכיבוש הנאצי, רציחות המוניות של יהודים אורוזי ארצם.

אנו, השארית הקטנה של יהדות ליטא לשעבר, שמנתה 160,000 נפש, עדים חיים לאכזריותם של הליטאים כלפי שכניהם היהודים. כל אחד מאיתנו יודע למסור עובדות רבות המתארות את הרציחות המזועזעות שביצעו בני העם הליטאי באוכלוסייה היהודית חפת-הפסגה וחסרת-השעשע בשנות הכיבוש. לראשונה הגדול עליו להוסיף, שהיישובים הקטנים יותר מפורבונצה הליטאית השפדה, לא ירצו מהכלל, בידי הליטאים, היישובים הגדולים יותר - בהשתתפותם הפעילה. יתר, הרציחות של היהודים בקוננה במסכים השונים, בשעת המורטום הנורא בסלברקה, וכן הרצח המתועב בפרוט השבעי - שבו נהרגו כבר בשבעות הראשונות של הכיבוש יותר מתשעת אלפים יהודי קוננה - ברצעו ברו הליטאים. ידעו גם השתתפותם הפעילה של הליטאים בחיסולם של גיטאות יהודיים ומחנות מחוץ לגבולות ליטא, כגון - מיידאנק, ורשה ועוד.

עו"ד יוסף מלמד י"ר איגוד יוצאי ליטא

ילדי קוננה, כן למשפחה מסודרת, למד בהסמיכה המצרית. כמעט כולו נבלא בנינו קוננה, הגנרף למחלתו שמרחה ויהי מילודס 7, גלחם במריון כרעות ליטא. לאור השחרור עלה ארצה ב-48, השתקף במלחמת השחרור במסגרת הפלמ"ח.

בנו האבוליסטי העברית במשפחה ובגל חתא כבלבלה ומיהלל מאוניברסיטת ברקלי. ערד מלמד פעיל שנים באיגוד יוצאי ליטא. להם אפיך ובתו-נלגה בני משפחה השלמה הליטאים, כתב ופרסם מאמרים רבים בגאט.

לאורגנה מלמד פעיל שנים באיגוד יוצאי ליטא. אף הדימס. מר מלמד מיומן זאת באופן מרץ אך את כל ההגנות ממכירות הוא תרם לאיגוד.

נאום י"ר האיגוד עו"ד יוסף א. מלמד גבורותיו ורבותיו,

השנה חלו 50 שנה מאותה וועידה היסטורית של איגוד יוצאי ליטא בגרמניה שהתקיימה במינכן. ועידה חשובה זו מהודו, נעשתה קיון ראשית דרך למאבקו הלא-מלאחז מצד אחד וגם אפילו לא פושע אחד אלא השתתפו בגודה הפעילה ביותר ברצח יהודי ליטא ומדע שני לגד המיינדות המופשטת של שלטונות ליטא והמתכוונת לאמת היסטורית זו ומסיבה זו לא רק שהליטאים לא העמידו ליון אפילו לא פושע אחד אלא אף העניקו לרצחיים הדביליטאציות המנקזות אונם, כביכול, מכל רוב.

בוועידה זו, שהתקיימה במינכן, בה השתתפו שרירי יהדות ליטא אשר שנתיים קודם לכן השתחררו ממתנת המות של רכאן, ייסחו יוצאי המחנות את עיקר דבריהם לטוב האכזרי שביצע הליטאים בהרדי ליטא מיד עם תחילת הפלישה הגרמנית והשק הרציחות שביצעו ביניהם עם גרמנים. לא ועוד: הם הוכיחו שביצעו את יחסו של כל העם הליטאי לשכניו היהודים - גם של הליטאים שלא רצחו. שאלה שרדו את רכאנסם, שלא לעינינו ומסרו יהודים למסאפא - אך לא היה אפילו אחד אחד מביניהם שהענו להתקומם נגד מפעלי הליטאים ובדואי לא נגד הוועידה הגרמנית.

בעת קום הוועידה במינכן היהודי האירועים שקרו בליטא בקוננה השואה "שרים", יחסית, וכל המשתתפים אחר אותם היטב ובדואי את האירועים הקשורים בהם ובמשפחותיהם: הם זכרו את הרצחיים, את שמותיהם ואת מעלליהם: הם אפילו הרכיבו שמיים של רצחיים שהם הכירו וראו אותם בפשעם. רשימה זו עשרת לו רבות בפעולות שלנו גם כיום.

The Search for Roots in Lithuania. Due to the requests of a number of members, a search is being conducted for a travel agency which is prepared to plan, together with us, a trip in search of roots and of visits to the graves of our dearest in Lithuania. We are not interested in organizing tours to Lithuania - to our minds there is no Lithuania, land of blood, which is worthy of touring. But there is a Lithuania in which during a period of approximately 600 years there existed one of the most important communities in the Jewish world - one which left a glorious heritage, and is without any doubt the basis for a search for roots and for the visiting of the many graves and/or murder sites where our loved ones were murdered and buried.

Cultural Activities. This year also we will organize day trips within Israel. As usual, we shall put the emphasis on visiting the historical and other important sites of Israel. Also, celebrate our Holidays, mainly Purim and Hanuka, and cultural activities will be organized and held in the Association's club.

But the principal event this year will be the festive celebration of the 50th year of the State of Israel, including a party in which we expect participants from abroad which will take place on September 27, 1998. The last party which the Association organized three years ago, to mark the 50th year of the end of World War II, was very successful and more than 500 people participated.

The Organization of a Membership Drive. This year we will make considerable effort to create new branches. We will attempt to set up a branch in Jerusalem inspite of the inherent difficulties. This year we will also increase our efforts to attract new active members from the coming generations. We ask all members living in an area which does not currently have a branch to help us establish a new one.

This year we will make a concerted attempt to strengthen the branches which already exist. The Haifa and Northern Branch is for us today the most important branch and it has accomplished a great deal. On January 18th, a meeting attended by about 150 members of the Association was held. Appearances at the meeting included: Attorney Joseph A. Melamed, Chairman of the Association, who delivered a report on the activities of the Association; Alexander Ruch, Chairman of the Haifa and Northern branch, who gave a report on the activities of the branch; Professor David Golan, member of the board of the Association, who delivered a speech on attempts to deny the Holocaust; Professor Yehuda Charit, who gave a speech on the perpetuation of the memory of the Lithuanian Hebrew teacher; and the appearance of the well known actor Atzmon in Yiddish. The meeting was briefed by Sara Weiss of the "second Generation". However, the main purpose of the meeting was to deliver a call to the Lithuanian people, as follows:

"We the members of the Association of Lithuanian Jews living in the north of Israel, coming together on January 18, 1998 in Haifa, turn to the people of Lithuania and to the Lithuanian government with the following requests:

a. We ask that you recognize and admit to the fact that during the Second World War, in your country, there occurred a mass liquidation of Lithuanian Jews - men, women and children. That in your land the murder of a people (a genocide) of Lithuanian Jewry took place.

b. We ask that you recognize the fact that under the protection of the Germans, thousands of Lithuanians from all levels of society and from all sectors participated in this mass liquidation. That during the first ten days of the German invasion, Lithuanians murdered thousands of Jews without any participation by the Germans. In fact, most of the Jewish community was massacred by the Lithuanians or with their help. The Lithuanian murderers had the unity and support of a significant part of the Lithuanian population. No Lithuanian publicly offered help to defend his Jewish neighbours. Only a few helped to save individual Jews.

c. We ask that you demand from the legal authorities of your country to bring to trial all those who participated in the murder of Lithuanian Jews. Until now, eight years since the receipt of independence, not one murderer has been brought to trial. These individuals circulate freely throughout your country and enjoy the standing and benefits of national heroes.

d. We ask that you demand from your legislature the passage of strict laws against prejudice, anti-Semitism, and against denial of the Holocaust which occurred on your land. We ask that you demand that your government enforce these laws actively and with the necessary severity. In fact, laws on these topics were passed but when one reads your newspapers, it does not appear that there is any attempt to enforce them.

e. In light of the crimes against humanity committed by so many Lithuanians, the world expects - and in particular the Jewish world - that you conduct a true fight against anti-Semitism and Neo-Nazism which has spread in such an alarming way in your country and, in particular, among the youth.

f. We ask that you demand that your government come to an immediate arrangement with Israeli and international institutions in order to return to their legal owners the huge amount of Jewish property which was stolen by Lithuanians. A special citizenships law has been passed which permits the return of property to Lithuanian citizens who fled with the Nazis, among them many murderers who still possess property which was stolen from Jews, but, until now no attempt has been made to return the property to the victims or to their heirs.

g. We admonish the government of Lithuania that as long as no steps are taken to right the wrongs or to act in accordance with justice and international law, Lithuania can not take her place among the enlightened nations!

Adopted unanimously by the members of the Association of Lithuanian Jews, Northern branch, at the Haifa meeting on January 18, 1998.





ליטא, הארכיונים בגרמניה, ברוסיה ובליטא מלאים בחומר מסוג זה.

משימה נוספת שעלינו להקפיד ולהתמסר לה היא הנחלת המורשת של יהדות ליטא ליהדות הבאים. כשטח זה יש לנו הרבה מה לעשות. עלינו להעביר לילדינו, לנכדינו ולדורות אחריהם את המורשת המפוארת של יהדות ליטא כדי שיוכלו להיות גאים במוצאם ויוכלו ללמוד מאבותינו, בין היתר, את החכמה ואת אהבת הבריות בהם הם הצטיינו. דבר זה יעזור להם גם לפעול למען אחרותו של עמנו. לאור התגברות האנטישמיות והשנאה בעולם, לאור הסכנת האורבות שמעבר לגבולות ובעיקר לאור הסכסוכים הפוליטיים הפנימיים המאיימים עלינו ועל קיומנו - האחרות היא חיונית לקיומו של עמנו.

המשך נאום הווי' בווידיש בעמ' 32

הקהל בעצרת



THE CHAIRMAN'S WELCOME ADDRESS TO THE KOVNIAN JEWS IN WASHINGTON

Adv. Josef A. Melamed

I wish to welcome all of you, who have come to Washington to view the exhibition of Ghetto Kovno. In particular, I welcome those of the new generations who have evidenced interest in a subject of which they have no first hand knowledge but identify with it - both emotionally and spiritually. As for us, Kovnian Jews, the remnants and survivors of the Lithuanian inferno, this day is very important. This is a day which even in the best of our dreams, while in ghetto, we could not imagine it. We shall view the pictures at the exhibition and we shall remember those horrible days in which our lives were worth nothing. We the Kovnians must be proud that the museum chose the Ghetto of Kovno to present it to the world. It is certain that Ghetto Kovno incarnates on one side the sufferings and hardships that the Lithuanian Jews endured before they were murdered in the most cruellest way and on the other, the courage, greatness and above all humaneness, this magnificent community has manifested in spite of the crucial situation they were in.

We also must remember that Ghetto Kovno represents already the second stage in the murder of the Jews of Kovno. Before the ghetto, during the first stage, which started immediately after the German invasion, the Lithuanians, on their own initiative, murdered about ten thousand Jews in Kovno only. The Lithuanians carried out these murders mainly through pog-

roms and kidnapping of Jews and concentrating them in the Seventh fort, where they were tortured and murdered. At the second stage which began with the entrance of circa 30,000 Jews in the ghetto and ended after the "Big Action", 17,000 Jews from Ghetto Kovno were murdered. During this period the initiative was entirely in the hands of the Germans but the murders were carried out by Lithuanians. The third, and last stage of the murder of the Kovno Jews, began September 43, when the ghetto became a concentration camp and ended in July 44, after the Germans transported the remaining Jews to concentration camps in Germany, murdering on the way, the sick, the elderly and the children.

Ladies and Gentlemen, few of us survived and our struggle is not yet over. The Lithuanians today attempt to deny the murderous activities of thousands of their people and refuse to put them on trial. On the contrary, they became national heroes. The Lithuanians are not prepared to return the Jewish property stolen from the victims by the murderers and the antisemitism in that country is growing. In order to divert world public opinion from the real issues the Lithuanians are organizing festivals. We should do everything in our power to force the Lithuanians to come to an agreement with us, at least similar to that which we have with the Germans.

I would like to conclude my



remarks on a positive note. The Lithuanians and the Germans did not succeed to destroy us as they desired. We, the few survivors, established anew families and raised children. Descendants of Lithuanian Jewry are again active in all areas of life and contribute from their intellect and their energy to the welfare of humanity. We can not bring to life our beloved, but we can and should endow to the new generations the spiritual heritage of that magnificent community which due to its characteristics and qualities turned Lithuania into one of the most important centers of both Tora and cultural enlightenment. It is incumbent upon all of us, to act in order to accomplish this mission.

I wish all of you to enjoy your stay in Washington, look for the future and remember our past.

מפעל זה כלל רשת ענפה של בתי-ספר, ששפת ההוראה ברובם הייתה עברית, ובמינועם אדיש. אמנם האדישה הייתה שפת הדיבור של המוני העם, אבל לאדישנים כאידיאלוגיה לא היו שורשים במציאות החברתית והרוחנית של יהודי ליטא.

מה ראו איפה יהודי ליטא להעריך את בתי-הספר העבריים במשך שנים רבות ברוב היישובים?

שלושה היו הגורמים לכך:
א) הרקע התרבותי והמסורת הרחנית של קיבוץ יהודי זה.

ב) היחס לעברית כאל השפה הלאומית הספרות שעליה התחנך הדור הקודם.

ג) תחייתה של העברית בארץ-ישראל והאמונה בה כשפת העתיד.

אופיניו לכל רשת החינוך היהודי הייתה הספוגנות בהקמתה. בתי-הספר צמחו ועלו ביזמתם, מאמציהם ועקשנותם של עסקנים מקומיים; הם היו יצירתם של הורים ובכמה מקרים - של תלמידים. רוב בתי-הספר היו עבריים, חילוניים אוצוניים. אפשר להעריך שסיה מספר התלמידים שלמדו בבתי-הספר העבריים היה 16,000 ומספר המורים 700.

בסוף המאה ה- ייש והתחלת המאה שללו התחנך רוב הנוער היהודי ב"חורשים" וכשיבואו, אולם הנסיגות להשתלכות של יהודי ליטא בחיים התברתיים של רוסיה ששלטה או בליטא הגיעו הרבה בני נוער לחפש השכלה כללית, זו לא הייתה שאיפה להתבלבלות, אלא הרצון להכשיר את עצמם למלחמת החיים הקשה בתנאים חרשים. ואז קמו בתי ספר חילוניים בשפת ההוראה הרוסית לילדים יהודים, שהכלילו גם לימודי יהדות ודת. בתי-הספר "חלמה-תורה" הנוהגו לימורים חילוניים בצד לימודי ק"ש.

בשנת 1919 עם תקומתה של ליטא העצמאית, החלו המוני יהודים לתווך מגלות רוסיה, רבים מהם התרכו או בקבוצה (הכירה והמונית), יצבור זה, ששאף להוות את החיים היהודיים עם המסורת שלהם, הספיק להכיר גם את חיי התרבות החילונית, שבמרכזים הגדולים ברוסיה, עם כל געגועו למסגרות מסורתיות היחודיים ידע להעריך היטב יהודי ביכלים מודרניים ובצורה הולמת את התקופה החדשה. המחקר גדול היה או לאוטונומיה היהודית ולמיניסטריון לענייני היהודים נ"ר-מנחם סולובייצ'יק (סוליאלי) ושמשון רזוביטס. בפיתוח רשת בתי-הספר היהודיים. לראבונג זו הייתה אפיוודה קצרה-ימים, אולם נשאו על חלו המפעל החינוכי היהודי ער ליומה האחרון של ליטא העצמאית.

פרופסור יהודה חריט -

בית הדין והמסורת העברי והאוניברסיטה בקבוצה הפקולה למתמטיקה ולאינסטרומנטליזציה. בעל חז"ר מהגדולים מסילות ברזל במסמך חז"ר וקדוה מאוניברסיטת ליטא.

למדו עליונות ארצות שישמש ראש קהילה בפנסים להנהיג בקבוצה ובמלחמה. עם עלייתו ארצה כ-72 נתקבל בפרופסור חבר בקולגה למתמטיקה בטוניס.



נאום פרופ' יהודה חריט בעצרת הזכרון

הגנו מבקש להעלות היסוד את זכרו של בית הספר העברי בליטא ועל המורה העברי שלנו, של אותו זמן מיוחד של גברים נבונים, שהקדישו את חייהם לעבודה הקשה, הרוחנית מסירות נפש מובלי לקבל הכרת תודה ותגמול הולם.

בעומדי היום לקשור בתרים למורה העברי בליטא אן אני יכול לדבר כמשקף מן הצד. אני נולדתי בשמשותח של מורה עברי, גדלתי והתחנכתי בבית, שהיה לא רק דירת מורים, אלא לעיתים תכופות, מקום מפגש, מקום ישיבות, דיונים וטקסו עצה של מורים רבים.

ליטא העברית, על עשרות מוסדות החינוך שלה ואלפי חניכיה, הייתה בשעתה תופעה מופלאה. מפעל חינוכי על טהרת העברית, ברוח המסורת הלאומית והאידיאלים הציוניים, כסביבה זרה ואף עוינת, נראה באותם ימים כדבר יוצא דופן, החרוג מכל שיגרה חינוכית וסותר כל ניסיון פרוגנו ורומלי להנך ילדים בשפת אָמם וברוח סביבתם הקרובה.

בתי-ספר וגני-ילדים עבריים



"What is the Message of the Victims"

Address by Joseph Griliches, Esquire, J.D., president of Assistance To Lithuanian Jews, Inc. delivered on November 20, 1997, 5 p.m., at the Opening Reception in connection with the United States Holocaust Museum's Kovno Ghetto Exhibition, held at the Washington Marriott Hotel in Washington, D.C.

Hin'ni he-ani mima-as, nir-ash v'nifchad mi-pachad kahal se, sridey srideyhem shel Yahadut Lita, asher shlachuni l'haspid et korb'not Ghetto Kovno u-l'harim al nes et zichram ha-ch'day v'hagun ani l'chach? -

Distributed and frightened I am facing you, a handful of the handful of the survivors of Lithuanian Jewry, as your messenger to uplift the remembrance of the victims of the Kovner Ghetto by means of this eulogy - am I deserving or qualified for this task? But then - who is? - The abyss and chasm between the fate of the Holocaust victims and ours, the survivors, is wider in magnitude than is the depth of oceans and subterranean space, multiplied thousandfold by innumerable thousandfolds.

Why did Providence - the Hashgacha, di Hashgoche - turn away from them, and, yet, treated us, the survivors, more leniently? What is the message that the victims of the 4th, 7th, and 9th forts, of the Kleyn-Ghetto Aktsiye, Groyse Aktsiye, the Kinder- Aktsiye, and all the other victims of the Kovner Ghetto, the concentration camps and - not to forget - our brethren who perished in the Shavler and Vilner Ghettos

and in the several hundred cities, towns, and townlets of Lithuania are signalling to us? **Shtumerheyht shrayen zey tsu unz: gedenkt un fargest nisht. Takeh, indeed, all the Jewish-Lithuanian victims of the Holocaust (whose fate has so inexplicably eluded us) SUB-LIMINARILY admonish us to remember them AND NOT TO FORGET THAT, FIRST AND FOREMOST, WE ARE LITHUANIAN JEWS, LITVAKES, BNEY YAHADUT LITA.**

Was there any significant purpose in our having survived unless we are permeated with the sense of such remembrance and unforgetfulness?

Neither hard earned affluence nor even the most thorough acculturation to the ways of life in the country which has so generously adopted us should make us oblivious to the memory of whence we come from, and it is our obligation - to the victims of the Holocaust, to ourselves, and our progeny, - to remain Lithuanian Jews and to perpetuate the unique ideals, spirit, traditions and even folkways of Lithuanian Jewry, **LIVING BY THEM (V'chay vahem).**

Ven mir zaynen geshtanen dem 28. Oktober 1941 oyf dem "Demokratn Plats" in Kovner Ghetto, iz nisht geven keyn shum untersheyd tsu men hot geheysn Boruch oder Boris, Nechama oder Nadezhda, Peysach oder Pavel, Nachman oder Nikolay. For the executioners of European Jewry it was all the same how very Jewish or how thoroughly de-judaized one was. LET US NEVER FORGET IT.

We are grateful to the leadership of the US Holocaust Museum



Josef Griliches Esq. J.D. (at microphone) addressing the Opening Reception of the Ghetto Kovno Exhibition on November 20, 1997.

for having arranged the Kovno Ghetto Exhibit -- no doubt, painful for us to behold, but at the same time most valuable in helping us to keep our obligation to remember and not to forget pulsating and alive. **VOS MIR ZAYNEN ZAYNEN MIR, OBER AVADE ZAYNEN MIR LITVISHE YIDN.**

Thank you for bearing with me.

The Memorial Assembly convened annually by

Assistance to Lithuanian Jews, Inc. will take place on

Sunday, OCTOBER 25, 1998 at 1.00 p.m. In Manhattan, City of New York, USA at the Fifth Avenue Synagogue, 5 East 62nd Street

(between Fifth and Madison venues) **Visitors from Israel and other countries are invited to attend**

1997 ANNUAL YIZKOR ASSEMBLY OF THE JEWISH LITHUANIAN ORGANIZATION OF AMERICA

On October 26, 1997, the Annual Yizkor Assembly convened by the Jewish Lithuanian Organization of America was held in New York in the Main Sanctuary of the "Ateret Ysvi" Fifth Avenue Synagogue.

Advocate Josef Griliches, Esquire, J.D., the president of the Organization, opened and chaired the solemn assembly. The activist Rabbi Avi Weiss, the president of the nationwide AMCHA Organization and spiritual leader of the Hebrew Institute of Riverdale, delivered the rabbinical eulogy, while Samuel Norich, the General Manager of the **Forward (Forverts)** weekly publication and former executive director of the YIVO Institute for Jewish Research in New York, spoke from the perspective of the Second Generation (Dor Ha-Hemshech). Mr. Norich, who spoke freely and correctly in Yiddish, is the son of Holocaust survivor Isaac Norich, a participant of the March To Tyrol; Isaac Norich, a survivor of the Lodz Ghetto, Concentration Camp Auschwitz, Camp X of Concentration Camp Dachau and the March To Tyrol, also attended this Memorial Assembly, meeting quite a number of former fellow sufferers.

The world renowned Cantor Rev. Joseph Malovany, the shliach-tsiibur of the Fifth Avenue Synagogue and Distinguished Professor of the Belz Liturgical Music School of Yeshiva University, made the E-I Maley Rachamim, said a "Kapitl T'hilim", chanted the

"Ani Maamin" during the lighting of the memorial candles, and led those assembled in the collective saying of Kaddish. Dr. Diane Cypkin, an associate professor of Pace University and outstanding star of the Yiddish stage in the USA, recited the poem "Mayn Heym", written by her late father, Abraham Cypkin. Concert violinist Yosef Yankelev, a native of Lithuania, presented a suitable musical program on his violin. Glenn Richter, once an activist of the Students' Struggle for Soviet Jewry and now active in the AMCHA Organization, videotaped the entire proceedings from the very beginning the very end.

Candles were lit in the memory of the Six Million and of the following persons who died between November 1996 and October 1997: Borris Arens; Jenny Baicovitz, nee Propp; Menashe Berman; Frieda Biron (Kalvariski); Misha Dayan; Yeheskel Etzion (Holtzberg); Leo (Leyb) Feinberg; Israel Ip (Ipson); George Kadish (Hirsh Kadushin); Boris Kot; Rafael Koven (Kovenski); Reuven Levitan; Meir Lichtenstein; Tanya (Tayba) Moffshow (Movshovits); Dina Trakman; Lazar (Bubi) Varshavsky; Zina Verblow (Verblovsky); Benjamin Woods (Vidutchinsky).

Memorial contributions from the Feinberg, Ipson and Kovensky families, as well as from Mrs. Sara Karell in the memory of her Israeli brother Menashe Berman, were acknowledged. Major Foundation Contributions were reported from

the Paul Family Foundation (Fira and Edgar Paulauskas and their son, Dr. Boris Paul) and Louis Slesin and Suzanne Slesin Steinberg in the memory of their mother, Niuta Slesin Titus (through the Roy and Niuta Titus Foundation).

EYLE EZKRA

ASSISTANCE TO LITHUANIAN JEWS, INC., popularly known as the Jewish Lithuanian Organization of America, mourns the passing of the following Lithuanian Jews in the United States, who died from November 1997 through January 1998:

EMANUEL BARKAS (Monia Barkovsky); IDA HIRSCH, nee Drotovnik; RABBI MEIR ISRAEL LESIN; HARRY PERLSTEIN; DAVIS SELZNICK (Zhelezniak); GITA TAITZ, nee Very Bey; LEYB (Louis) TELZAK; SOLOMON (Stanley R.) WOLPERT; Bluma ZADEH NEE Sakin; David WOLF.

We share the loss incurred by the families; their memories will be always cherished.

F. Sechiling.



Gabelet Editor: Mrs. Rachel Levin

המדיניים המיוחדים, יכול היה מפעל זה לא לקום, אלמלא הלהט העברי והרוח הציונית שפעמו בלבו של הרור, אלמלא המורה העברי שלנו נושא הדגל של כל המפעל הזה, 'ליטא', כממנה העברית היחידה בגולה (ביאליק) דגמול אור לרוד עברי שלם (שנאור) לא היה תופעה מקרית בתולדותינו.

ומה עלה בגורלו של המורה העברי שלמו? גנו, מנחה השמרה ואם לא זה או סיביר ומחנותיה. קברותיהם של רובם המכריע של מורינו לא ידע, מצבות של אלו שזכו לקבורה - מחוללות או מנפוצות. חזבה עליו - התלמידים שלהם, להנציח את זכרם !!

אחת הבעיות המטרדיות היה המחסור בספרי-לימוד בעברית. המורים שלנו נרמזו גם למשימה זו ובמשך שנים לא רבות נוצרה מערכת לא קטנה לא ספרי לימוד מקומיים. הרבו לעשות בנדון המורים שמואל קפטי, דומבליאנסקי, יוסף ליתן, נח לדיסקי, שיראל קלן, יונה סטרליץ, צבי רונצוויץ, אלטר שניידר, יוסף ליתושק, שלום פינצ'ק, ריי קיסק, אלעזר טורין, יעקב רבינסון ועוד.

עזרו הרכה המגילים מטשק וגטמן. ולסומו: בהעלותו היום, לאחר חורבן של כל בית ישראל בליטא, את זכרו של המפעל הציוני העברי בארץ זו, נראה אותו כדגל בחסיונות, שנעשו עד כה בתפוצות. אולם גם בליטא, בעלת המסורת היהודית הגדולה של מאות בשנים, וגם בתנאים

אמנם היה מחסור במורים מוסמכים ומוכשרים לביצע את הניסוי הציוני הזה, היה מחסור בספרי לימוד בשפה העברית, מחסור בבנינים מתאימים, אולם כיום אנו עומדים בפני העובדה, שהיהודי ליטא הצליחו לשמור על תוכנו ונפשו של בית הספר העברי, ששימש במשך 22 שנה דוגמה ומופת לתפוצות גולה שונות, עד הכיבוש הסובייטי.

השיגו העיקריים של בית-הספר העברי: 60% - 70% של כל הילדים היהודיים בגיל בית הספר היו תלמידי.

במשך 22 שנות קיומו התחנכו בבתי-ספר אלה למחות 60,000 נער ונערה.

(ב) השלשן העברית בבית-הספר הכניסה את הילדים לעולם קרוב לליבם וללב הוריהם, עוררה אסוציאציות היסטוריות ויחס הם לעברו של העם, קרבה אותם למורשת היהודית לחונן הציוני. ולמאבק לעליה לארץ לעתיד לבוא.

(ג) הילד היהודי מצא בבית-הספר העברי סביבה נחה ואוירה ידידותית. לבית הספר היה המשך באגדות הנער, בחברות הספורט, בארגוני הכשרה, בתנועת 'החלוץ', במעורבותם בקורפורציות וכד.

מהו המורה העברי של ליטא?

הוא לא הרגה כשלה מלמעלה, אלא צמח מתוך העם וחי את חיי בין בני-עמם בליטא, עמם קשר כל-ינותק. חי היהודים העברי, היו קשים: היו הרבה משפחות עניות בעירות ובעיים הגרולות, שלא היה במוחן לתת חינך הוגן לילדיהם. לחץ הנוני, הצורך בפרנסה, בדיים שכרות בבית, בגינת הירק, בכל מקום שאפשר להשיג פורטה נטפוט, היה גורל. המורה היה או לא רק הקלסד, אלא לפי לשוננו היה גם היעור הסוציאלי.

רק אדם אידיאליסטי, מאמץ ומסור למטרות הצודקות יכול היה לעמוד במשימה זו וזה ברוב בתי הספר היהודיים בליטא.

צביר המורים העבריים בליטא, שנהגו 700 איש כלל שני דורות: ותקום וצעירות, הראשונים ונחזו את היסוד לחינוך העברי, ברובם בעלי המשרה ממוגנת, לחומים וקאים לרעיון הציוני ונאשו גדלה של תודת השלשן, שבשילם בית הספר העברי היה מעין הגשמת חזון חייהם משאת נפשם הגדולה, שעליה לחמו וסבלו שנים רבות, עד שזכו למימוש.

על הרוח השני נמנו מורים צעירים, רובם חניכי בתי-הספר העבריים בליטא, חניכי בית-המדרש למרדים, בוגרי האוניברסיטה בליטא או בורלי, מורים בחדיים מארץ-ישראל שנקלעו לליטא.

דרך כלל המורים מלאו תפקיד חינוכי רב גם בחיי הקהילה ומלטו את תנועת העבודה הקרית (קרן-קיימת וקרן-היסוד) והמפלגות הציוניות.

ואלה מדליקי ששת נרות הזכרון שנבחרו מביין ניצולי השואה כשכל אחד מהם מייצג קבוצה שונה של יהודי ליטא

את הטכס ניהלה רחל לויין רונצוויץ ולהלן דבריה:

לזכרם של יקירינו, שדמותם תמיד לנגד עיני ולזכר ששת מיליוני היהודים שהושמדו בשואה

יחלוקי שישה נרות זכרון

במוחן לתת חינך הוגן לילדיהם. לחץ הנוני, הצורך בפרנסה, בדיים שכרות בבית, בגינת הירק, בכל מקום שאפשר להשיג פורטה נטפוט, היה גורל. המורה היה או לא רק הקלסד, אלא לפי לשוננו היה גם היעור הסוציאלי.

רק אדם אידיאליסטי, מאמץ ומסור למטרות הצודקות יכול היה לעמוד במשימה זו וזה ברוב בתי הספר היהודיים בליטא.

צביר המורים העבריים בליטא, שנהגו 700 איש כלל שני דורות: ותקום וצעירות, הראשונים ונחזו את היסוד לחינוך העברי, ברובם בעלי המשרה ממוגנת, לחומים וקאים לרעיון הציוני ונאשו גדלה של תודת השלשן, שבשילם בית הספר העברי היה מעין הגשמת חזון חייהם משאת נפשם הגדולה, שעליה לחמו וסבלו שנים רבות, עד שזכו למימוש.

על הרוח השני נמנו מורים צעירים, רובם חניכי בתי-הספר העבריים בליטא, חניכי בית-המדרש למרדים, בוגרי האוניברסיטה בליטא או בורלי, מורים בחדיים מארץ-ישראל שנקלעו לליטא.

דרך כלל המורים מלאו תפקיד חינוכי רב גם בחיי הקהילה ומלטו את תנועת העבודה הקרית (קרן-קיימת וקרן-היסוד) והמפלגות הציוניות.

על הרוח השני נמנו מורים צעירים, רובם חניכי בתי-הספר העבריים בליטא, חניכי בית-המדרש למרדים, בוגרי האוניברסיטה בליטא או בורלי, מורים בחדיים מארץ-ישראל שנקלעו לליטא.

דרך כלל המורים מלאו תפקיד חינוכי רב גם בחיי הקהילה ומלטו את תנועת העבודה הקרית (קרן-קיימת וקרן-היסוד) והמפלגות הציוניות.

על הרוח השני נמנו מורים צעירים, רובם חניכי בתי-הספר העבריים בליטא, חניכי בית-המדרש למרדים, בוגרי האוניברסיטה בליטא או בורלי, מורים בחדיים מארץ-ישראל שנקלעו לליטא.

דרך כלל המורים מלאו תפקיד חינוכי רב גם בחיי הקהילה ומלטו את תנועת העבודה הקרית (קרן-קיימת וקרן-היסוד) והמפלגות הציוניות.



על הרוח השני נמנו מורים צעירים, רובם חניכי בתי-הספר העבריים בליטא, חניכי בית-המדרש למרדים, בוגרי האוניברסיטה בליטא או בורלי, מורים בחדיים מארץ-ישראל שנקלעו לליטא.